

SANNA VEHVILÄINEN

OHJAUSTYÖN OPAS

Gaudeamus

Toinen, uudistettu laitos vuonna 2014 ilmestyneestä teoksesta
Ohjaustyön opas. Yhteistyössä kohti toimijuutta

Copyright © 2026 Tekijä ja Gaudeamus Oy

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi
Kaisaniemenkatu 13 A, 00100 Helsinki

Tuoteturvallisuuden liittyvät tiedustelut:
info@gaudeamus.fi

Kansi ja vinjetit: Satu Kontinen

KL 38.6

ISBN 978-952-345-385-2

Painopaikka: BALTOprint, Vilna 2026

SISÄLLYS

I MITÄ OHJAUS ON?

1 OHJAUKSEN MÄÄRITTELYÄ	14
Kohteena oppimis-, kasvu-, elämänsuunnittelu- tai työprosessit	14
Kuka ohjaa?	17
Ohjauksen institutionaalinen luonne ja valta	19
Miten ohjataan toimijuutta tukien?	25
Ohjaus yhteisenä työskentelyprosessina	33
<i>Harjoituksia</i>	40
2 OHJAUS INHIMILLISENÄ KOKEMUKSENA, TOIMINTANA JA OSALLISTUMISENA	42
Miksi ohjausta on?	42
Ihminen sosiaalisessa toiminnassa	48
Ihminen kokemuksessaan.....	58
Ihminen muutoksessa	60
Ohjauksen ammatillisuus	64
<i>Työkaluja ja harjoituksia</i>	68

II KUKA OHJAA: OHJAUKSEN TOIMIJAT

3 OHJAUSSUHDE – OHJAAJA JA OHJATTAVA KOHTAAMASSA ..	72
Ohjaussuhde institutionaalisenä kohtaamisena	73
Hyvän ohjaussuhteen edellytyksiä	75
Ohjaaja mestarina	80
Ohjaussuhde ainutkertaisena luomuksena ja yhdessä rakentamisen tilana	84
<i>Harjoituksia</i>	88

4	OHJAUSTA RYHMÄSSÄ JA YHTEISÖSSÄ	90
	Kun yhteisö ohjaa	90
	Ryhmä ohjattavana - ryhmä ohjaajana	97
	Ryhmän ohjaamisen peruskysymykset	98
	Ryhmän ohjauksen tasot	101
	Kuinka monta ohjaajaa?	103
	<i>Ryhmäohjauksen muistilista</i>	105

III MITEN OHJATAAN: METODEJA, KÄYTÄNTÖJÄ JA HARJOITUKSIA

5	OHJAUSPROSESSIN KÄYNNISTÄMINEN	110
	Prosessin tavoitteellisuus ja arvolataus	114
	Työskentelyn vastuut ja työnjako	117
	Resurssit ja rajat	119
	Käynnistysvaiheen keinoja	121
	<i>Muistilista ohjausprosessin käynnistämiseen</i>	127
6	OHJAUKSEN ORIENTAATIOT JA KEINOT	130
	Ohjauksen orientaatio ohjaamassa keinojen valintaa	133
7	KANNATTELEVA ORIENTAATIO: KUUNTELEMISEN JA LÄSNÄOLON TAITO	142
	Kannattelu ja tunteet	145
	Läsnäolon taito	151
	<i>Harjoituksia</i>	156
8	TUTKIVA ORIENTAATIO: KYSYMINEN, KUUNTELEMINEN JA TULKITSEMINEN	158
	Mihin tutkiminen perustuu?	160
	Näytä ja kerro: dokumentit ja tekstit tutkimisen virittäjinä	164
	Kysyminen ja peilaava puhe ohjaajan työkaluina	165
	Ulkoistaminen kerronnan rikastuttajana ja yhteisen kohteen muodostajana	172
	Havainnoivat, peilaavat ja tulkitsevat interventiot	175
	<i>Harjoituksia</i>	179
9	ONGELMANRATKAISUORIENTAATIO: TYÖKALUINA NEUVOMINEN JA PALAUTE	181
	Neuvominen ja ohjaus	185
	Mihin neuvoilla pyritään?	187
	Miksi neuvominen on ongelmallista?	191
	Neuvo ohjaajan työkaluna	193

Mitä on palaute?	196
Toimiva palaute	199
Yhteenveto ongelmanratkaisutilanteista ohjauksessa	204
10 OHJAUS PEDAGOGIIKKANA.....	206
Opettamisorientaatio ohjauksessa:	
esimerkkinä opinnäytteen ohjaaminen	207
Ohjauksen pedagogiikat:	
esimerkkinä tohtoriohjauksen mallit	219
<i>Harjoituksia</i>	227
11 OHJAUKSEN ONNISTUMINEN JA	
OHJAAJANA KEHITTYMINEN	228
Kertausta: mitä ohjaus on	228
Entä jos ei onnistu?	230
Ohjauksen vaikutuksen alueet	235
Ohjauksen arviointi	237
Riittävän hyvä ohjaus	248
Ohjaus osallisuustajun rakentajana.....	251
Hyvä ohjaus yhteisenä asiana	254
VIITTEET	257
KIRJALLISUUS.....	264
KIITOKSET.....	279
KIRJOITTAJA.....	280